

An anatomical illustration of a tooth with a cross-section showing the root canal and surrounding bone structure. The tooth is shown in a 3D perspective, with the crown at the top and the root extending downwards. The cross-section reveals the internal pulp space and the surrounding alveolar bone. The text is overlaid on the image, centered horizontally and vertically.

АКУТНИ АПЕКСНИ ПАРОДОНТИТИС

Клиничка ендодонција

Модул 3

11. недеља

**Акутни апексни
периодонтитиси
класификација, дијагноза**

Доц. др Милош Папић

Катедра за стоматологију
Факултет медицинских наука

29.11.2023.

САДРЖАЈ ПРЕДАВАЊА

- Етиологија
- Класификација
- Патогенеза
- Дијагноза
- Терапија

Клиничка ендодонција

Модул 3

11. недеља

Акутни апексни периодонтитиси класификација, дијагноза

Доц. др Милош Папић

Катедра за стоматологију
Факултет медицинских наука

29.11.2023.

ГРАЂА АПЕКСНОГ ПАРОДОНЦИЈУМА

АПЕКСНИ ПАРОДОНЦИЈУМ

- представља ткиво пародонцијума које окружује апексну трећину корена
- састоји се од цемента корена, периодонталног лигамента и алвеоларне кости

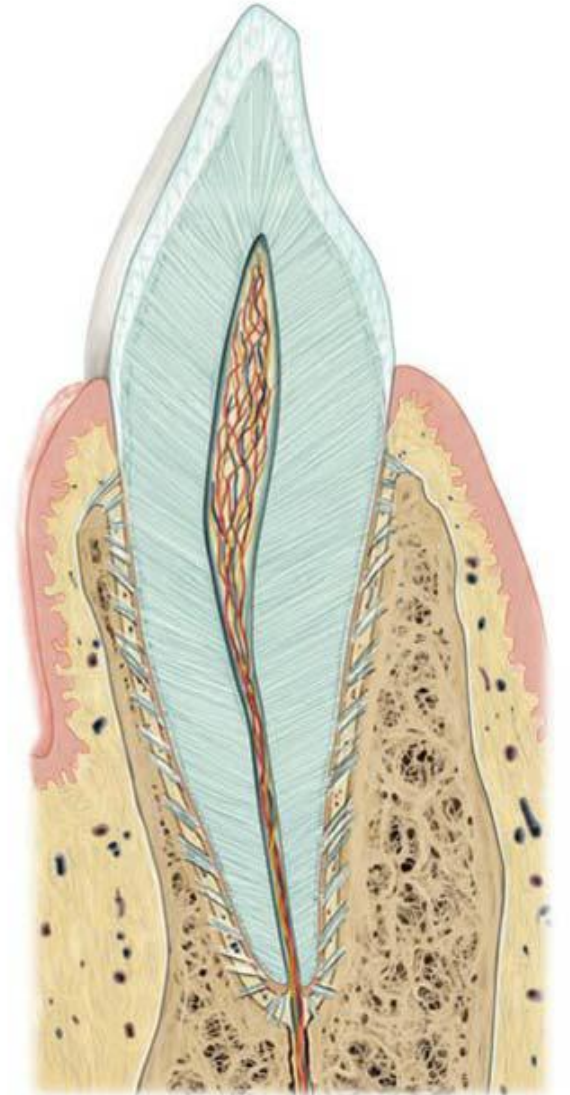
ЦЕМЕНТ:

Цемент (као и кост) се састоји од око **65% неорганског** материјала, углавном у облику хидроксиапатита. Органски матрикс се састоји од **20% колагена** и **3% неколагених протеина**, док је преосталих **12% вода**.

Цемент је аваскуларно ткиво без инервације.

Према пародонталном лигаменту цемент је прекривен зоном прецемена ширине око 5 мм. На ободима прецементна налазе се ћелије које формирају цемент, цементобласти.

У апикалном пародонцијуму цемент је целуларан са цементоцитима у лакунама и каналићима.

АПЕКСНИ ПАРОДОНЦИЈУМ

АЛВЕОЛАРНА КОСТ:

Алвеоларна кост облаже зубне чашице. Компактна је и радиографски се уочава као радиолусцентна уска зона, *lamina dura*.

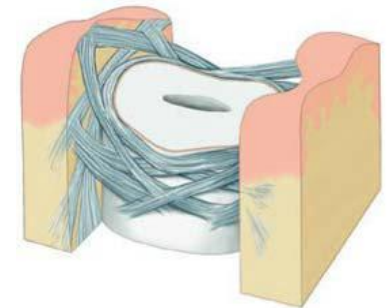
Алвеоларна кост је перфорирана великим бројем крвних судова, а остеоцити су уграђени у лакуне и каналикуле.

Према пародонталном лигаменту кост је прекривена неминерализованим остеоидом и ћелијама које формирају кост, остеобластима.

ПЕРИОДОНТАЛНИ ЛИГАМЕНТ:

Пародонтални лигамент се састоји од густог, неминерализованог везивног ткива које се налази између цемента и алвеоларне кости.

Карактерише га пре свега велики број снопова колагених влакана који се крећу косо од цемента до алвеоларне кости. Апикално, ови снопови влакана пружају се радијално ка споља.

ЋЕЛИЈЕ (цементобласти, фибробласти, мастоцити, макрофаги, остеобласти/класти, епителне ћелије), **ВЛАКНА**, **ОСНОВНА СУПСТАНЦА**

Апексни пародонтитис (*lat. parodontitis apicalis*)

- представља локализовано запаљење апексног пародонцијума (ткива око корена зуба)
- представља одговор периапексног ткива на стимулацију из канала корена бактеријског порекла при чему се јавља неспецифични инфламаторни и специфични имунски одговор

Класификација

Према клиничкој слици:

- Симптоматски апексни пародонтитис
- Асимптоматски апексни пародонтитис
- Акутни апексни апсцес
- Хронични апексни апсцес са фистулом

Јаковљевић А. и сар. Основни клиничке ендодонције. 2021.

Класификација

Према клиничкој слици:

- Симптоматски апексни пародонтитис
- Асимптоматски апексни пародонтитис
- Акутни апексни апсцес
- Хронични апексни апсцес са фистулом

Јаковљевић А. и сар. Основни клиничке ендодонције. 2021.

Према току:

- Акутни
  - lat. *parodontitis apicalis acuta*
- Хронични:
  - lat. *parodontitis apicalis chronica*:
    - *parodontitis apicalis chronica fibrosa*
    - *parodontitis apicalis chronica circumscripta granulomatosa progresiva diffusa*
    - *parodontitis apicalis chronica granulomatosa circumscripta*
  - *Cistis*

Караџов О. и сар. Ендодонција. 1989.

Класификација

Према клиничкој слици:

- Симптоматски апексни пародонтитис
- Асимптоматски апексни пародонтитис
- Акутни апексни апсцес
- Хронични апексни апсцес са фистулом

Јаковљевић А. и сар. Основни клиничке ендодонције. 2021.

Према патохистолошком налазу:

- Апсцес
- Гранулом
- Циста

Према току:

- **Акутни**
  - lat. *parodontitis apicalis acuta*
- **Хронични:**
  - lat. *parodontitis apicalis chronica*:
    - *parodontitis apicalis chronica fibrosa*
    - *parodontitis apicalis chronica circumscripta granulomatosa progresiva diffusa*
    - *parodontitis apicalis chronica granulomatosa circumscripta*
  - *Cistis*

Караџов О. и сар. Ендодонција. 1989.

Класификација

Према клиничкој слици:

- Симптоматски апексни пародонтитис
- Асимптоматски апексни пародонтитис
- Акутни апексни апсцес
- Хронични апексни апсцес са фистулом

Јаковљевић А. и сар. Основни клиничке ендодонције. 2021.

Према патохистолошком налазу:

- Апсцес
- Гранулом
- Циста

Према току:

- Акутни
– lat. *parodontitis apicalis acuta*
- Хронични:
– lat. *parodontitis apicalis chronica*:
  - *parodontitis apicalis chronica fibrosa*
  - *parodontitis apicalis chronica circumscripta granulomatosa progresiva diffusa*
  - *parodontitis apicalis chronica granulomatosa circumscripta*
  - *Cistis*

Караџов О. и сар. Ендодонција. 1989.

Симптоматски акутни апексни пародонтитис

lat. parodontitis apicalis acuta

- представљају запаљења апексног пародонцијума са присуством симптома (бола и отока?) и карактеристичним запаљенским ексудатом (серозни или гнојни)

ЕТИОЛОГИЈА:

- **Инфекција** – медијатори из иреверзибилно инфламиране пулпе или инфективни садржај некротичне или гангренозне пулпе
- **Траума** – трауматизација апексног пародонцијума механичка или физичка (пре или у току ендодонтске терапије – траума зуба, пребацивање инструмента, материјала, залом инструмента, прегревање у каналу)
  - **Оклузални трауматизам** – симптоматски апексни пародонтитис / серозни
- **Хемијска иритација** – средствима за некротизацију, иригацију, медикацију или оптурацију канала корена
- Може настати и као **егзарцербација хроничних** апексних пародонтитиса (*parodontitis apicalis chronica exacerbata*)

БАКТЕРИЈСКА ФЛОРА

- представља мешовиту флору стриктно анаеробних и факултативно анаеробних микроорганизама
- најзаступљенији су *Porphyromonas*, *Prevotella*, *Fusobacterium* и *Peptostreptococcus* и др.
- У почетним фазама узрок су продукти, док се у каснијим фазама у лезији могу наћи и сами микроорганизми
- Појединачно многе од ових бактерија су слабо вирулентне – **синергија**

Патогена својства:

- Способност **формирања колонија**
- Способност стварања агресивних **ензима** – фибролизин, колагеназа, хијалуронидаза и друге протеазе
- Способност стварања **ендотоксина** – липополисахарид
- Способност стварања **егзотоксина** – леукотоксин (*Fusobacterium*)
- Могућност **избегавања имунског одговора** – капсула, инхибиција фагоцитозе, протеазе које разграђују комплемент и имуноглобулине

ПАТОГЕНЕЗА

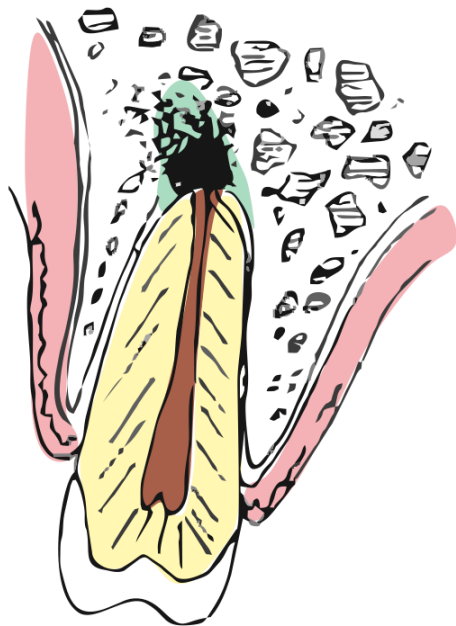
- Серозни (почетне фазе) или гнојни ексудат

РАЗВОЈНЕ ФАЗЕ:

I ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

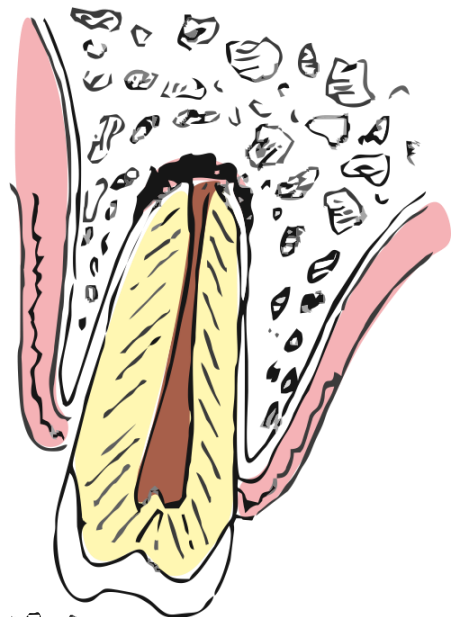

III СУБПЕРИОСТАЛНА ФАЗА

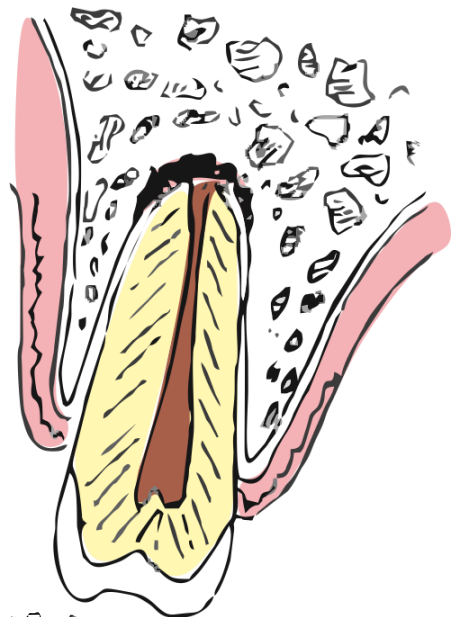
IV СУБМУКОЗНА ФАЗА

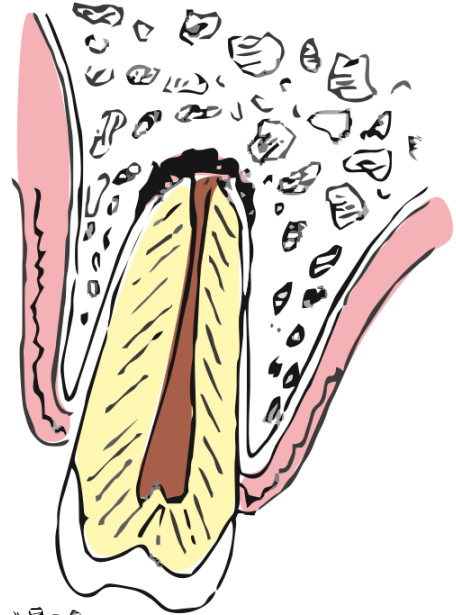
ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

- Ова фаза је **реверзibilног карактера**
- Представља **почетни стадијум** акутног апексног пародонтитиса (симптоматски апексни пародонтитис)
- Запаљење је **локализовано у периодонцијуму**
- Накупља се **серозни ексудат**
- **Благи симптоми**
- **Траје кратко**

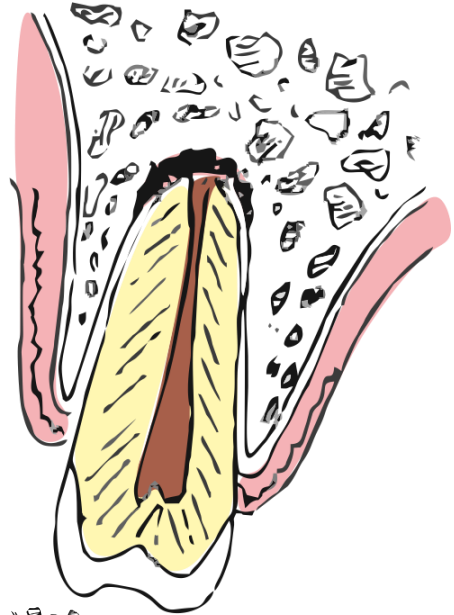
ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

- Као компликација запаљења пулпе:
pulpitis serosa total, pulpitis purulenta totalis, pulpitis chronica ulcerosa
- Компликација некрозе и гангрене пулпе
- Лаке трауме (реверзibilно запаљење)
- Оклузални трауматизам
- У току ендодонтске терапије -
механичка (инструменти) или хемијска иритација
(параформалдехид)

ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

- Наддражаји доводе до иритације ткива пародонцијума и настаје изражена **васкуларна реакција**: вазодилатација, стаза, ексудација, миграција полиморфонуклеарних леукоцита и моноцита.
- јавља се **едем** у ограниченом периодонталном простору осећај да је зуб издужен
- леукоцити ослобађају лизозоме. Важан ензим који се ослобађа је **колагеназа**.
- Серозни ексудат може да се **повуче** (благовременом терапијом) или да се **запаљење погорша** и пређе у еностални стадијум са појачаном леукоцитарном инфилтрацијом.

ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

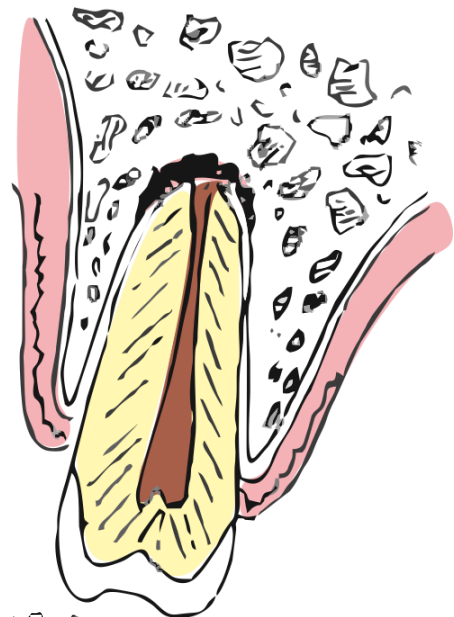
СУБЈЕКТИВНИ СИМПТОМИ

- Бол може бити у почетку изражен као **нелагодност** (зависно од узрока)
- Осећај да је зуб издужен
- Бол при загризу и жвакању
- Пацијент избегава да гризе на страни зуба

ОБЈЕКТИВНИ НАЛАЗ

- **Осетљивост на вертикалну перкусију** (умерена до јака)
- **Осетљивост на палпацију**
- Нема спонтаних болова и ирадијације бола? (узрок?)
- Тест виталитета – зависно од узрока
- **РДГ** не запажају се видљиви знаци деструкције кости, због брзине одвијања акутног процеса – **полумесечасто проширње периодонталног простора или задебљање ламине дуре** (код трауматске оклузије)

ПЕРИОДОНЦИЈУМСКА ФАЗА

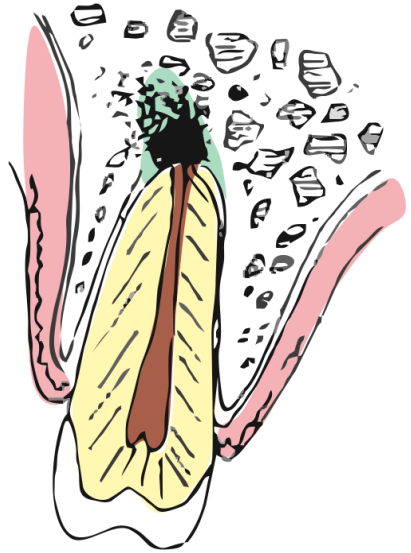
- Уклонити узрок

- Уклонити инфекцију (садржај канала корена)
- Омогућити дренажу ексудата
- Уколико је иританс механичке или хемијске природе у току ендодонтске терпије
– уклонити узрок/кортикостероиди
- Дезартикулисати зуб
- Обезбедити оптималне оклузалне контакте

- Спровести ендодонтски третман

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

- Наставља се на периодонцијумску фазу
- Брзо се шири и захвата околну кост
- Запаљење је **локализовано у коштаном ткиву**
- Ствара се **гнојни ексудат – апсцес у кости**
- **Започиње ресорпција коштаног ткива**
- **Јаки симптоми**

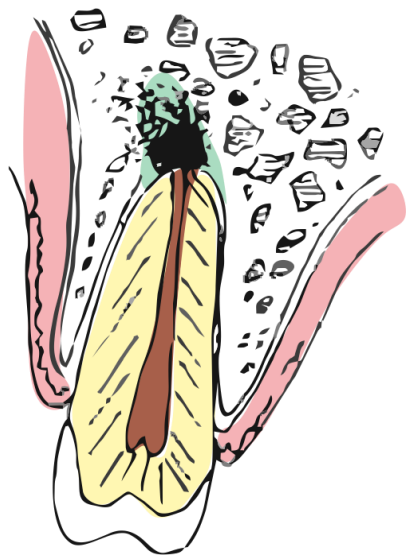
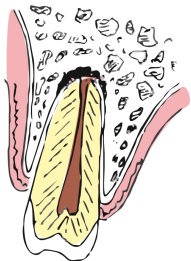

|| ЕНОСТАЛНА ФАЗА

- као директна последица **инфицираног канала**

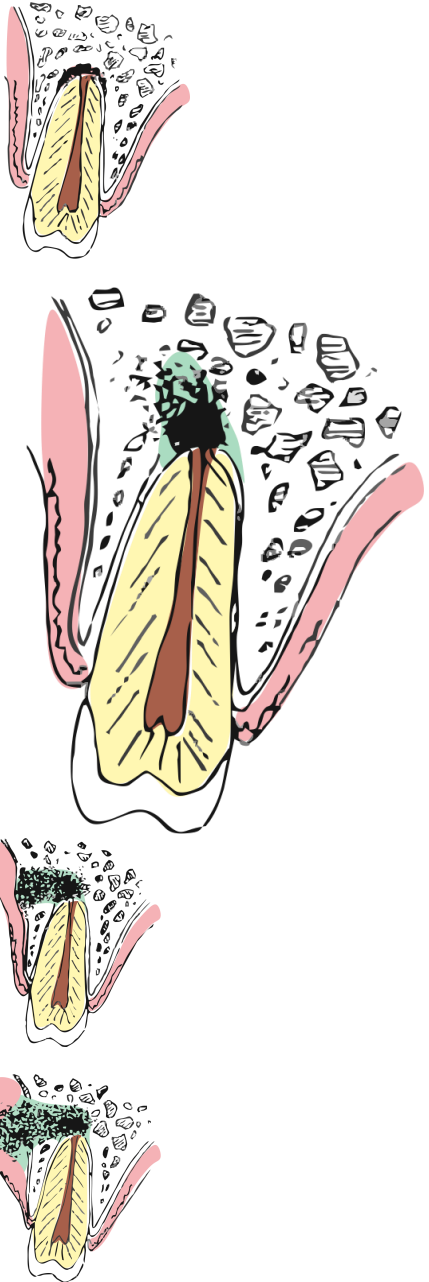
Porphyromonas, Prevotella, Fusobacterium и Peptostreptococcus

- као **егзарцербација хроничног апексног пародонтитиса**
код ендодонтске терапије пребацивањем микроорганизама
или услед промене равнотеже између бактерија и домаћина

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

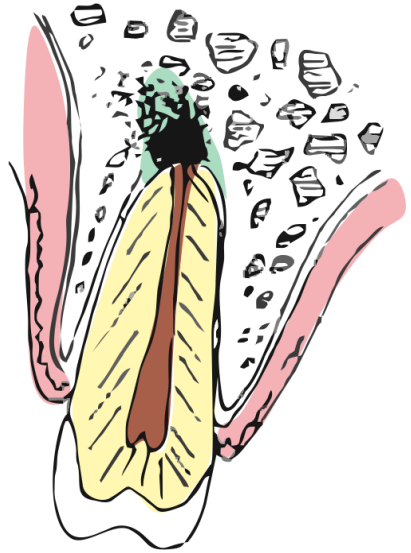
- како серозно запаљење напредује долази **до појачане хемотаксе ПМН леукоцита и макрофага**
- значајно **отпуштање медијатора запаљења који интензивирају инфламацију**
- Макрофаги ослобађају **простагландине и цитокине који активирају остеокласте**
- **Ресорпцијом алвеоларне кости** ствара се место за ексудат
- Даљим продором микроорганизама појачава се инфилтрација ПМН, који спроводе аутолизу околних ткива и **ствара се апсцес**
- **Повећан притисак ексудата** у ткиву кости и периодонцијуму
- Запаљење доводи до **ослобађања ензима, хистамина, брадикинина** – појачава се бол

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

СУБЈЕКТИВНИ СИМПТОМИ

- **Јако изражени**
- Спонтани, трајни, пулсирајући бол
- Бол ирадира према уху, оку, слепоочници
- Зуб је **остљив и на најмањи додир**
- Бол се појачава при најмањем оптерећењу или напрезању организма
  - Пацијент избегава телесни рад, јачи покрет, хоризонтални положај
- Пацијент **избегава чврсту храну и топле намирнице**
  - **Хладно му смањује бол**
- **Опште стање је поремећено** (повишена температура, знаци грознице)

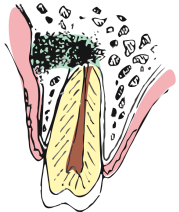
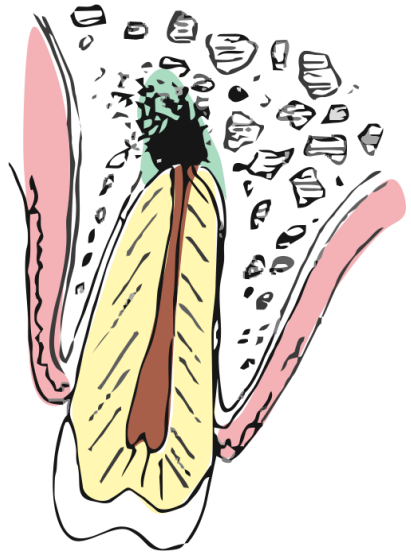

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

ОБЈЕКТИВНИ НАЛАЗ

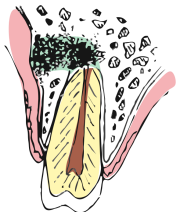
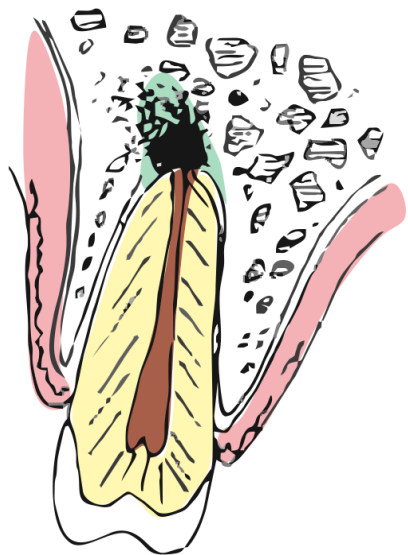
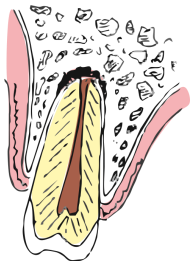
- **Повишена телесна температура**
- **Оток регионалних лимфних жлезда**
- **Зуб видно истиснут из алвеоле и расклаћен**
- **црвенило и едем у пределу врха корена**
- Изразита **осетљивост на вертикалну и хоризонталну перкусију**
- **Осетљивост на палпацију**
- **Тест вијаталитета негативан** (ако може да се испита)
- **РДГ** – слабо изражене промене у виду алвеоларне остеопорозе (треба 2-3 недеље да би се деструкција кости уочила)

II ЕНОСТАЛНА ФАЗА

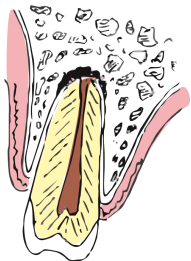
- УРГЕНТНА ТЕРПИЈА

- Примена локалног анестетика (спроводна?)
- Трансапексна дренажа
  - Сачекати да се канал издренира, испрати са NaOCl и очистити, затворити канал да не дође до реинфекције
  - Код упорне секреције оставити отворено до 24h
- Аналгетик
- Системски антибиотици у случају изражених општих симптома
- Хладни облози, исисавање гноја (ако је зуб отворен)
- **ДАЉЕ** – спровести ендодонтску терапију

II СУБПЕРИОСТАЛНА ФАЗА

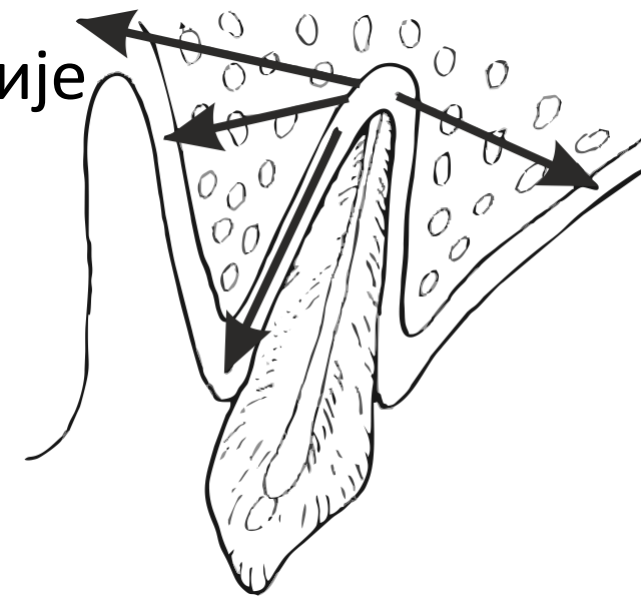
- Наставља се на еносталну фазу ширењем гнојног ексудата кроз коштане гредице до зоне испод периоста (акутни апексни апсцес)
- Запаљење је **локализовано субпериостално**
- Ствара се **субпериостални апсцес**
- **НАЈДРАМАТИЧНИЈИ СТАДИЈУМ**
  - периост је богато инервисан те су болови изузетно јаки, неподношљиви

|| СУБПЕРИОСТАЛНА ФАЗА

- Гнојна колекција се шири дуж коштаних гредица, долази до периоста вилица, под притиском гноја периост се одиже од кости настаје тврдо испупчење - **субпериостални апсцес**

- **Локализација апсцеса** зависи од инсерције мишића, положаја, нагиба и дужине коренова зуба

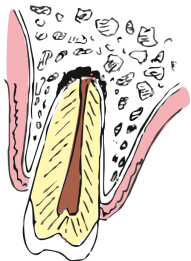
II СУБПЕРИОСТАЛНА ФАЗА

СУБЈЕКТИВНИ СИМПТОМИ

- ИСТИ КАО И У ЕНОСТАЛНОЈ ФАЗИ **САМО ИЗРАЖЕНИЈИ**

ОБЈЕКТИВНИ НАЛАЗ

- Повећана телесна температура
- Оток регионалних лимфних жлезда
- Зуб видно истиснут из алвеоле и **изразито расклаћен**
- црвенило и едем у пределу врха корена
- Изразита осетљивост на вертикалну и хоризонталну перкусију
- Осетљивост на палпацију – **присутан тврд оток**
- Тест вијаталитета негативан (ако може да се испита)
- РДГ – без особености

II СУБМУКОЗНА ФАЗА

- Наставља се на субпериосталну фазу када гнојни садржај пробије периост и издренира се у околно меко ткиво (акутни апексни апсцес)
- Ствара се **субмукозни апсцес - парулис**
- **СУБЈЕКТИВНЕ ТЕГОБЕ СЕ УМАЊУЈУ**
  - али клинички изгледа драматичније због израженог отока меког ткива

II СУБМУКОЗНА ФАЗА

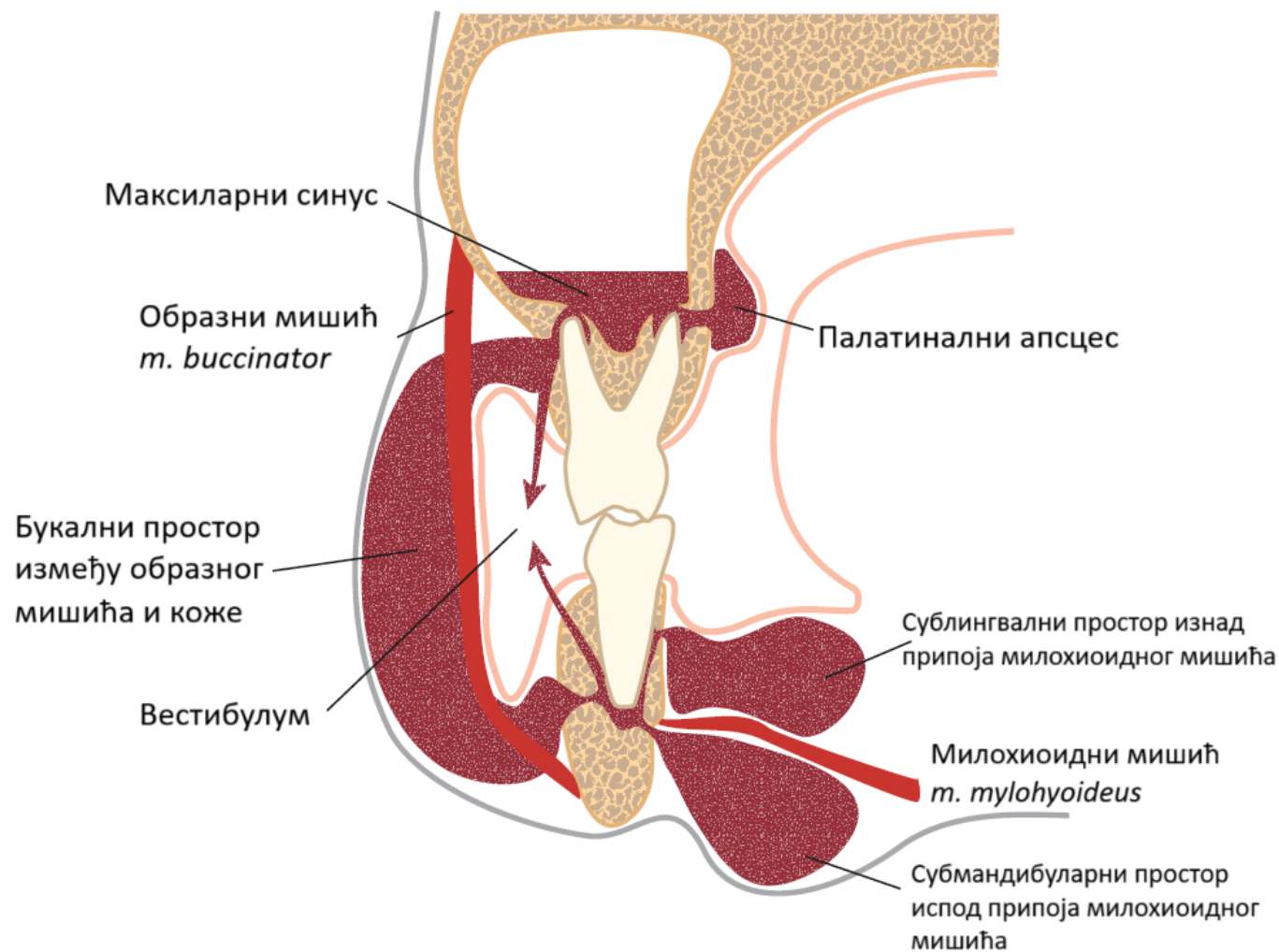
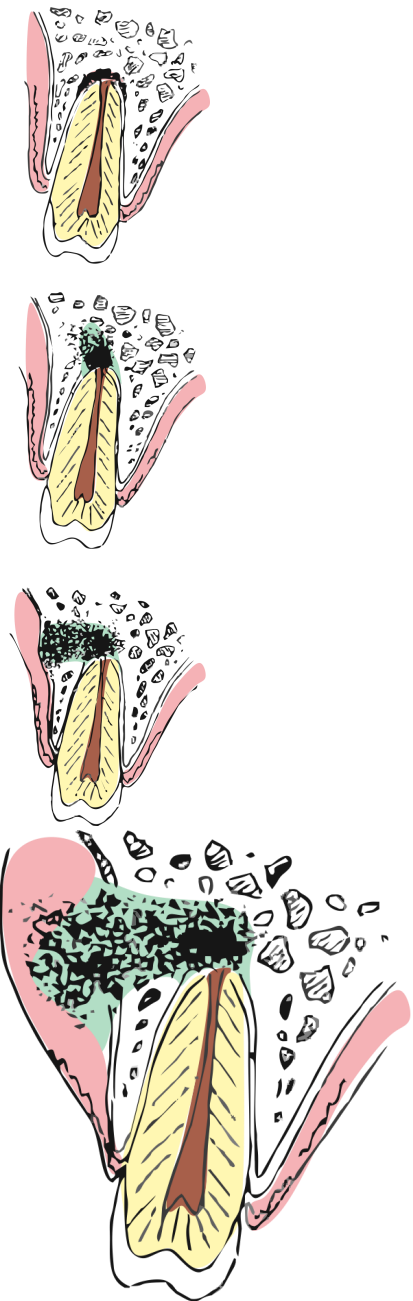
СУБЈЕКТИВНИ СИМПТОМИ

- СМАЊЕЊЕ БОЛА (у односу на претходну фазу)
- **ОТОК**
- Пацијент може бити **у тешком општем стању**, са повишеном температуром, леукоцитозом и отоком регионалних лимфних жлезди.

ОБЈЕКТИВНИ НАЛАЗ

- Појава **отока** који је прекривен **хиперемичном слузокожом** и осетљив је на **палпацију**. Палпацијом се уочава феномен **флукуације**
- **Фацијални целулитис**
- Тест вијаталитета негативан
- РДГ – без особености (да би се видело разарање потребно је 2-3 недеље / осим?)

|| СУБМУКОЗНА ФАЗА

II СУБМУКОЗНА ФАЗА

- УРГЕНТНА ТЕРПИЈА

- Трансапексна дренажа

- Сачекати да се канал издренира, испрати са NaOCl и очистити, затворити канал да не дође до реинфекције
- Код упорне секреције оставити отворено до 24h

- **Инцизија апсцеса** (ако је позитивна флукуација и не постиже се дренажа трансапексно)

- Аналгетик

- Системски антибиотици у случају изражених општих симптома

- Хладни облози, исисавање гноја (ако је зуб отворен)

- **ДАЉЕ** – спровести ендодонтску терапију

КОМПЛИКАЦИЈЕ АКУТНИХ АПЕКСНИХ ПАРОДОНТИТИСА

КОМПЛИКАЦИЈЕ

Сваки нетретирани периапексни апсцес са клиничким манифестацијама, треба сматрати да представља потенцијалну опасност за настанак компликација.

Инфекција се може проширити у околне регионе и погоршати опште стање организма.

ЛОКАЛНЕ И ОПШТЕ

ЛОКАЛНЕ КОМПЛИКАЦИЈЕ

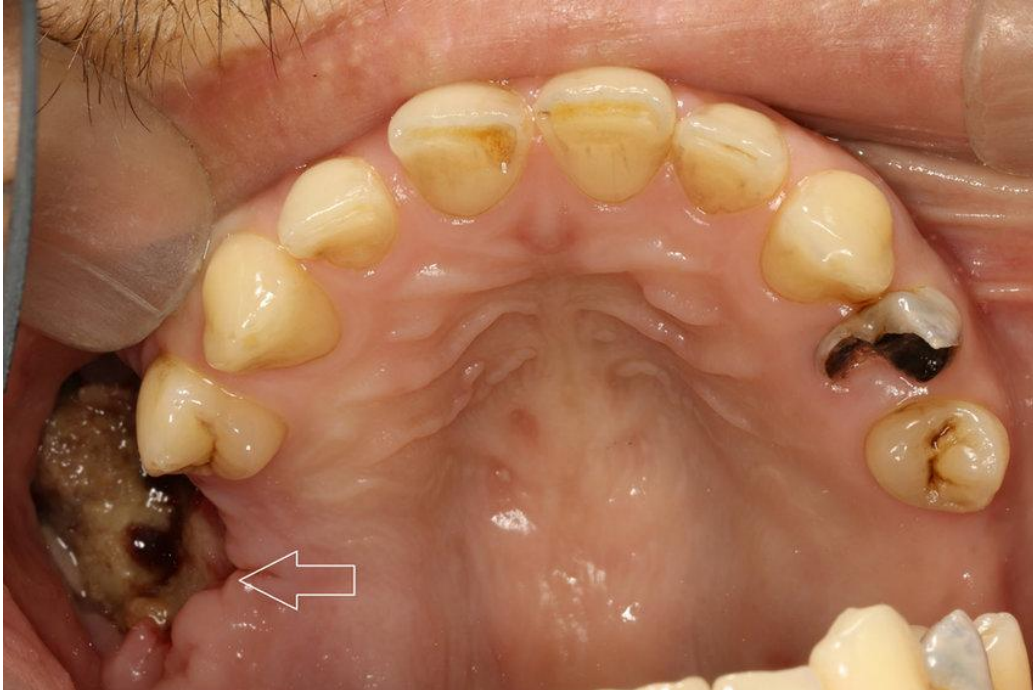
Настају директним ширењем инфекције у суседне пределе

- губитак већег броја зуба
- губитак дела виличне кости
- флегмона пода усне дупље и врата
- остеомијелитис (акутни и хронични)
- синуситис (емпијем синуса)
- у периорбитални простор (губитак вида)
- формирање фистула и ожиљака
- некроза коже

ОСТЕОМИЈЕЛИТИС

- је дифузно запаљење кости које захвата периост, кортекс и спонгиозу.

Може се јавити у **акутној** или **хроничној** форми, као гнојни или негнојни остеомијелитис.

АКУТНИ ОСТЕОМИЈЕЛИТИС

- се може јавити као последица неадекватне терапије дентогених инфекција.
- До инфекција може доћи из апсцеса, после трауме или хематогеним путем. Узрочник инфекције су по правилу стафилококе.
- У клиничкој слици доминирају **бол, оток и општи знаци инфекције**, висока температура, дехидратација и малаксалост.
- Доминантан симптом је **клаћење и болна осетљивост зуба** узрочника на најмањи додир.
- Јављају се **фистуле на слузокожи и кожи**. На рендген снимку промене су незнатне, и то у каснијој фази и манифестују се благим замућењем структуре коштаних гредица.

АКУТНИ ОСТЕОМИЈЕЛИТИС

- Код остеомијелитиса доње вилице може да се јави утрнуlost доње усне – ***Vincentov* знак**, услед притиска на доњи зубни нерв.
- Инфекција је увек праћена **локалним лимфаденитисом** субмандибуларних и вратних чворова.
- У лечењу треба предузети **интезивну хируршко-медикаментну терапију**.
- Зуб узрочник треба извадити што пре. При том, околне расклаћене зубе треба сачувати и имобилисати.

ФЛЕГМОНА ПОДА УСНЕ ДУПЉЕ

- Флегмона је **фудроајантно, интензивно запаљење**, нејасно ограничено, које се **дифузно шири**, састављено од мноштва ситних апсцеса
- Запаљење захвата везивно ткиво и шири се дуж крвних судова, **заузимајући један или више простора - ложа**
- Кожа је код флегмоне **плавичастоцрвене боје** услед цијанозе ткива, постоји и **мрки ексудат** са тешким задахом

ФЛЕГМОНА ПОДА УСНЕ ДУПЉЕ

Angina Ludowici

- Нема форму апсцеса, тврд оток
- **Захвата субмандибуларни, сублингвални и субментални простор**
- Најчешће билатерално али може бити унилатерална
- Присутна минимална количина серосангвинозног садржаја
- Оток у поду уста без флукуације
- Феномен **петлове кресте**
- **Тризмус**
- Отежано гутање и хиперсаливација
- Оток у супрахиоидној регији (**феномен дупле браде**)

ОПШТЕ КОМПЛИКАЦИЈЕ

Настају ширењем инфекције путем крвних судова

- Тромбоза кавернозног синуса
- Апсцес мозга
- Медиастинитис
- Апсцес плућа
- Бактеријски ендокардитис
- Сепса

МОДУЛ 3

- **Акутни апексни периодонтитиси класификација, дијагноза**
- Ургентна терапија симптоматских оболења пулпе
- Хронични апексни периодонтитиси, класификација: циркумскрипти/гранулом, дифузни. Дијагностика
- Хронични апексни циркумскрипти периодонтитиси; циста: дијагноза (диференц. дијагноза); терапија
- Репарација после ендодонтске терапије зуба са инфламираном пулпом и апексним периодонтитисом

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

За више информација:

Америчко удружење ендодонтиста:

<https://www.aae.org/>

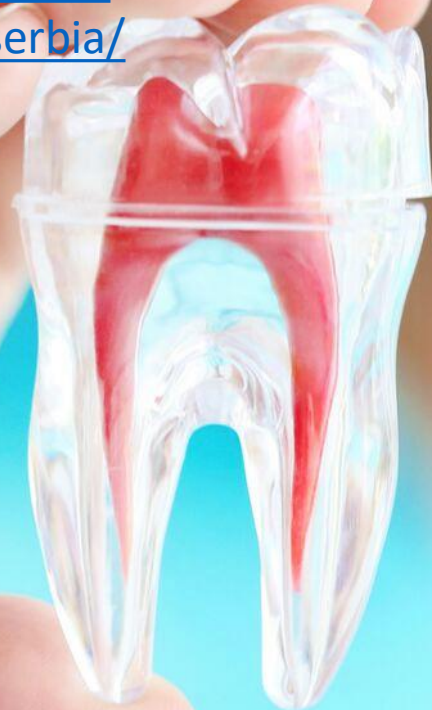
Европско друштво за ендодонтологију:

<https://www.e-s-e.eu/>

Удружење ендодонтиста Србије:

<https://www.facebook.com/endoserbia/>

<https://www.instagram.com/endoserbia/>

Препоручена литература:

